

Lehdistötiedote, julkaisuvapaa 1.11.2006 klo 11.00:

Hyvinvointitutkimuksesta käytännön eläinsuojeluun/Vasikat ja porsaas

Tiede itsessään ei hyödytä ketään, jolle se jalkaudu tutkimuslaitoksista navetoihin. Suomessa on tieteellisen tiedon vieminen kentälle ollut erityisen tehokasta. Eläinten hyvinvointi kiinnostaa sekä terveydenhuoltoeläinlääkäreitä, neuvoja että tuottajia ja jollain tasolla kuluttajiaakin.

Maataloustuottajien kärki on kouluttautunut ja lukee maatalousalan aikakauslehtiä, jonne tutkijat kiitettävästi kirjoittavat uusimmista löydöksistään. EU-rahoituksella on maakunnissa pidetty erilaisia maaseudun elinkeinojen kehittämis- ja laatuhankeita. Näiden hankkeiden koulutuspäivien aiheena on usein ollut eläinten hyvinvointi ja kouluttajina alanasiantuntija. Nykypäivänä tiedostetaan, että ammattitaitoiseen eläintenpitoon liittyy olennaisesti ymmärrys lajien sisäsyntyisten tarpeiden tyydyttämisen tärkeydestä.

Mitä apua hyvinvointitieteistä on ollut suomalaisten vasikoiden hyvinvoinnille?

Nuhjuinen vasikka vetoisassa yksilökarsinassa navetan nurkassa oli vielä arkipäivää reilut 10 vuotta sitten suomalaisissakin navetoissa. Vasikoiden pito-olosuhteet ovat roimasti parantuneet. Kehitys on kulkenut samassa tahdissa hyvinvointitutkimuksen ja asenteiden parantumisen myötä. Jälleen kerran EU:n eläinsuojelutarkastustuloksista selvisi, että yli kolmanneksessa tarkastetuista vasikkatiloista oli jotain huomautettavaa, joten työtä vielä riittää.

Tilavassa ryhmäkarsinassa vasikka voi tutkimusten mukaan tyydyttää monipuolisesta lajityypilliset tarpeensa. Vasikoiden ryhmäkasvatuksen ongelmana on pidetty eläinten ihmisarkuutta ja imemisen tarpeen tyydyttymistä toisia eläimiä imemällä, joihin molempiin on tutkimuksen keinoin löydetty käytännön ratkaisuja. Lepo on kaikenikäisille naudoille tärkeää, ja nuoret naudat kasvavat sitä paremmin mitä enemmän ne ovat levänneet. Tyypillisinä laiduntavina saaliseläiminä naudat nukkuvat vain vähän, ja lyhyinä jaksoina ympäri vuorokauden. Vasikan uni ja unihäiriöt on vasta alkava tutkimussarka: Helsingin yliopiston Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksessa tehtyjen tutkimusten mukaan kolmikuinen vasikka tarvitsee vielä kuusi tuntia unta vuorokaudessa, jonka se nukkuu noin viiden minuutin jaksoina ympäri vuorokauden. Jos vasikka on ensimmäiset päivänsä emänsä kanssa, se nukkuu pitempiä jaksoja kerrallaan ja harvemmin kuin yksilökarsinassa pidetty vasikka. Tuttiämpäristä tai emästä imemällä juotu ternimaito rauhoittaa ja nukuttaa vastasyntyneitä vasikoita enemmän kuin perinteiseen tapaan avoämpäristä tarjottu ternimaito. Tulevaisuudessa Helsingin Yliopiston Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksessa keskitytään muun muassa lattiamateriaalien ja unen väliseen yhteyteen.

Mitä apua hyvinvointitieteistä on ollut suomalaisten porsaiden hyvinvoinnille?

Yhtenä ratkaisuna korkeaan porsaskuolleisuuteen on pidetty porsimishäkkiä. Toisaalta, rajoittamalla emakon liikkumavapautta rajoitetaan sen voimakasta, sisäsyntyistä tarvetta rakentaa pesää ennen porsimista. Kuivikkeen käyttäminen porsimisosastolla on usein hankalaa, varsinkin lietelantasysteemiin pohjautuvissa sikaloissa. Laki edellyttää nykyään kaikille sioille tongittavaa virikemateriaalia, mutta monessa sikalassa kuivikkeiden tai muun sopivan virikemateriaalin käyttö on niukkaa tai jopa olematonta käytännön syistä.

Emakko on avainroolissa porsaiden selviytymisen kannalta – tavallisimpia porsaiden kuolinsyitä ovat emakon alle murskaantuminen ja nälkiintyminen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että murskaantumisen roolia usein ylikorostetaan, sillä nälkäiset porsaas viettävät enemmän aikaa emon alla ja ovat siten riskialttiita. Hyvä emo varoo murskaamasta porsaitaan muun muassa

tonkimalla alustaa ennen makuulle menoa ja imettää tehokkaasti. Lisäksi oksitosiini-hormoni on keskeinen sekä porsimisen aikana että porsaiden kasvun kannalta. Rajoittamalla emakon liikkeitä häkillä voidaan ehkä vähentää porsaiden murskaantumista, mutta erityisesti jos pesänrakentamismateriaalia ei ole häkissä emakon ulottuvilla, on porsiminen hitaampaa, emakon oksitosiinitasot alentuneet ja sen emo-ominaisuudet huonommat. Virikkeiden puute porsimisosastolla heikentää porsaiden hyvinvointia – tuoreessa suomalaisessa tutkimuksessa osoitettiin, että kuivikkeettomassa porsimiskarsinassa kasvaneet porsaat ovat lihasikalassa aggressiivisempia ja niillä esiintyy enemmän häiriökäyttäytymistä. Virikkeiden merkitys hännänpurennan vähentämiseksi on myös kiistattomasti aiemmin näytetty. Helsingin Yliopiston Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksen sikatutkijat aikovat tulevaisuudessa keskittyä muun muassa hännänpurennan taustaan syvällisemmin.

ELL, tutkija Laura Hänninen, laura.hanninen@helsinki.fi, puh. 0400 903 120.

FT, prof. Anna Valros, anna.valros@helsinki.fi, puh. 050 521 7022.

Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus, Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto